

Smaointe le haghaidh an Spraoi sa scoil

*Cluichí agus gníomhaiochtaí le
himirt ar scoil*

Arna fhorbairt ag Teiripeoirí Saothair agus ag
Teiripeoirí Urlabhra & Teanga

Nuashonraithe
Meitheamh 2022

Cuspóir leis an Leabhrán seo

Tá sé mar aidhm ag an leabhrán seo smaointe súgartha a chur ar fáil do mhúinteoirí atá ag tacú le daltaí sa Chlár Oideachais Samhraidh. De réir aidhmeanna an **tSoláthair Samhraidh Bailebhunaithe** agus **Scoilbhunaithe**, is féidir le múinteoirí na gníomhaiochtaí san acmhainn seo a úsáid chun tacú le folláine choirp, shóisialta agus mhothúchánach na ndaltaí agus chun tacú leo dul i mbun gníomhaiochtaí foghlama agus sóisialta arís. Tacaíonn an acmhainn seo leis na príomhphrionsabail chun braistint den fhéinéifeachtúlacht, den idirnascacht agus den dóchas a chur chun cinn.

Anuas air sin, soláthraíonn sé faisnéis ar an gcaoi a dtacaíonn an súgradh le réimsí éagsúla d'fhorbairt an dhalta. Ag seo a leanas, na réimsí forbartha ar a ndíritear:

- Scileanna Luaileacha
- Scileanna Neamhspleáchais
- An Spraoi agus an Caidreamh Sóisialta
- Scileanna Teanga

Clár Ábhar

1. Tábhacht an tSúgartha
2. Nodanna Is Fearr don Súgradh
3. Smaointe le haghaidh an Súgradh Samhailteach
4. Smaointe le haghaidh an Súgradh Taobh Istigh/Amuigh
5. Cluichí do Leanaí Níos Sine

Cén fáth a bhfuil an súgradh tábhachtach?

Ligeann an súgradh do leanaí foghlaim faoin domhan mór timpeall orthu. Caithfidh raon eispéireas éagsúil a bheith ag leanaí chun cabhrú leo a ndomhan a iniúchadh agus dul i gcleachtadh ar scileanna atá tábhachtach don fhoghlaim, mar shampla rudaí a roinnt agus seal a ghlacadh.

Tá sé léirithe i dtáighde go spreagann an súgradh an fhorbairt teanga agus gur minic a úsáideann leanaí cineálacha teanga níos casta agus iad ag spraoi. Téann an stór fhocail i méid, é sin nó cuirtear focail nua chun cinn le foghlaim mar gheall ar an súgradh, de gach cineál, bíodh sé le leanaí nó le daoine fásta araon.

Nodanna Is Fearr agus tú i mbun an tSúgartha

- 👉 Cuir am ar leataobh le haghaidh an tsúgartha gach lá Ní gá go mbeadh 'bréagáin' a bheith i gceist sa súgradh
- 👉 Lig don dalta an cheannaireacht a thabhairt maidir leis an treo ar bhíonn leo an súgradh a thabhairt Bí ag spraoi tú féin amhail is gur leanbh tú féin
- 👉 Déan iarracht gan an dráma a stiúradh nó 'é a

dhéanamh ar an mbealach ceart' Déan iarracht gan an

iomarca ceisteanna a thabhairt

👉 Déan trácht ar an rud atá á dhéanamh agat

👉 féin nó ag an dalta Bíodh spraoi agaibh!

Smaointe chun Scileanna a Fhorbairt tríd an Súgradh Samhailteach

Teach

ScileannaLuaileacha:

- Spreag gluaiseachtaí mótaír móra mar shampla earraí tromá a iompar, agus earraí a tharraingt agus a bhrú.
- Bailigh earraí beaga chun an teach a ghlacadh nó chun bábóglinbh a bheathú agus a ghléasadadh. Tá sé seo de chuidiú chun scileanna mín-luaileacha a fhorbairt.

An Neamhspleáchas:

- Deis a tabhairt chun gnáthaimh a chleachtadh mar shampla tú féin a ghléasadadh, réiteach le hamanna béile srl.
- Smaoinigh ar sceideal amhairc a úsáid chun tacú leis na gnáthaimh seo m.sh. sraith pictiúr ar conas leanbh óg a ghlacadh nó a ghléasadadh.

An Spraoi agus an Caidreamh Sóisialta

- Spreag na daltaí chun a seal a ghlacadh.
- Lig do na leanaí triail a bhaint as róil éagsúla a ghlacadh (m.sh. is féidir roinnt leanaí a spreagadh le páirt an mhúinteora / tuismitheora a ghlacadh i gcluiche agus a bheith "i gceannas").
- Deis a thabhairt chun caidrimh agus idirghníomhaíochtaí sóisialta a mhúnlú.

Teanga:

- Déan trácht ar shúgradh leanaí, m.sh. "Tá an leanbh óg ina chodladh. Tá sé soiprithe ina leaba. Oíche aréir".
- Léirigh eochairfhocail do na daltaí (m.sh. troscán agus na seomraí sa teach) agus coincheapa (m.sh. focail le haghaidh suímh choirp nó focail tuairiscithe).
- Ná dearmad focail ghníomhaíochta a úsáid (e.g. cócaráil, scuabadh, glan).
- Sainmhúnlaigh an script, m.sh. "Is mise an leanbh óg agus tá ocras orm. Ba mhaith liom rud éigin a ithe. Waaaaaa".

Siopa

Scileanna Lúileacha:

- Déan cineálacha greime éagsúla a chleachtadh trí bhoinn, airgead páipéir, agus earraí de mhéideanna éagsúla a phiocadh suas.
- Cruthaigh "pasáistí" agus constaicí do na daltaí chun a dtralaí a bhogadh timpealla agus scileanna lúileacha pleanála a fhorbairt.
- Smaoinigh ar mhálaí siopadóireachta tromá a bheith agat ar féidir leis na páistí iad a iompar, a bhrú agus a tharraingt.

An Neamhspleáchas:

- Soláthraítéar deis leis chun fáil amach faoin airgead, faoi conas boinn a aithint agus faoin gcomhaireamh bunúsach.

An Spraoi agus an Caidreamh Sóisialta

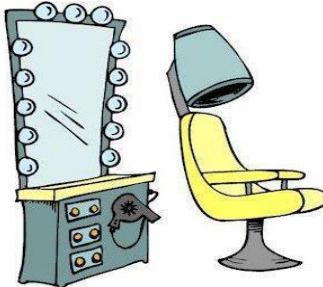
- Spreag na daltaí chun seal a ghlacadh ag glacadh róil éagsúla (siopadóir, custaiméir, srl.).
- Tugann sé sin deis cleachtadh a dhéanamh ar a bheith ag feitheamh, ag glacadh seal agus na nathanna "le do thoil" agus "go raibh maith agat" a úsáid.

Teanga:

- Déan trácht ar an súgradh atá á dhéanamh ag an dalta, i.e. "Tá do thralaí ag éirí lán. Lig dom cabhair a thabhairt duit chun é a bhrú."
- Déan eochairfhocail a léiriú chun cabhrú leis na daltaí a gcuid scileanna foclóra a fhorbairt (e.g. siopadóir, tralaí, earraí grósaera, bréagán nó éadaí, ceannach/díol, folamh/lán).
- Úsáid an gramadach cheart, m.sh. Dalta: "Níl aon airgead agam". Múinteoir: "Níl aon airgead agat".
- Sainmhúnlaigh an script, m.sh. "Théimis go dtí an siopa bréagán. N'fheadar cad a d'fhéadfaimis ceannach ann?"

Gruagairí

Scileanna Luailleacha:

- Tugann sé deis cineálacha greimeanna éagsúla a fhorbairt, m.sh. siosúr, scuab agus cíor a ghreim sa lámh.

An Neamhspleáchas:

- Leis an neamhspleáchas, ligtear do na daltaí an rólghlacadh nó cleachtadh a dhéanamh ar a gcuid gruaige féin a ghearradh, a ní, a scuabadh nó a shéidtriomú. D'fhéadfadh daltaí a bhfuil deacracht ar leith acu leis na gníomhaíochtaí seo leas a bhaint as an rólghlacadh a dhéanamh le daoine eile.

An Spraoi agus an Caidreamh Sóisialta

- Déan cleachtadh ar an t-airgead a úsáid.
- Spreag na daltaí chun a seal a ghlaodadh.
- Déan chleachtadh ar a bheith ag feithearnh ar do sheal agus ar na frásáí "le do thoil" agus "go raibh maith agat" a úsáid.

Teanga:

- Déan trácht ar an súgradh atá á dhéanamh ag an dalta, i.e. "Tá seampú agat chun do chuid gruaige a ní".
- Úsáid eochairfhocail agus coincheapa lárnacha (m.sh. siosúr, an níochán, ag gearradh, seampú, feabhsaitheoir, gruaig chathach, dhíreach).
- Úsáid an gramadach cheart, m.sh. Dalta: "Ghearraigh mé an grhuaig"; Múinteoir: "Ghearr tú a cuid gruaige".
- Sainmhúnlaigh an script, m.sh. "Is mise an gruagaire, an bhfuil bearradh gruaige uait?"

Ospidéal

★ D'fhéadfadh cuimhní trámacha a bheith ag leanaí a bhfuil drochshláinte nó caillteanas tar éis dul i bhfeidhm orthu féin nó ar a muintir agus d'fhéadfadh gníomhaíochtaí den sórt sin a bheith ina gcúis leo freisin. Seiceáil le cúramóirí i gcónai sula dtugann tú téama den sórt sin isteach.

ScileannaLuaileacha:

- Spreag na daltaí chun nótáí agus oideas a "scríobh" chun cleachtadh a dhéanamh ar a scileanna réamhscribhneoireachta. Bíonn deis ag ba leanaí níos sine cleachtadh a dhéanamh ar a n-ainm a scríobh freisin.
- Trí boscaí agus coimeádáin éagsúla cosúil le bosca "garchabhrach" nó coimeádán "leigheas" a oscailt / a dhúnadh, spreagtar cineálacha éagsúla de ghreimeanna láimh agus cuirtear leis an neart mínluaileacha.

An Neamhspleáchas:

- Is féidir leis an rólghlacadh dul chun leasa leanaí atá imníoch faoin a bheith ag dul go dtí an dochtúir.
- Tugann sé deis chun labhairt faoin sláinte agus folláine.

An Spraoi agus an Caidreamh Sóisialta

- Spreag na daltaí chun seal a ghlacadh ag glacadh róil éagsúla (dochtúir, banaltra, othar, srl.).
- Tugann sé deis labhairt faoina bheith ag tabhairt cúram do dhaoine eile agus an t-ionbhá a léiriú.

Teanga:

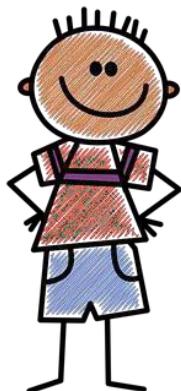
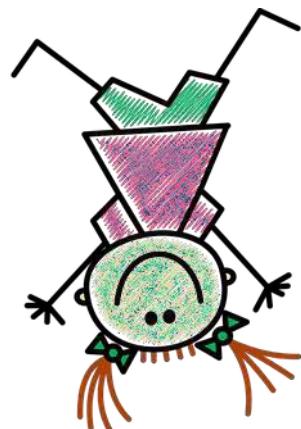
- Déan trácht ar an súgradh atá á dhéanamh ag an dalta, m.sh. "Thit an buachaill ar lár agus ghortaigh sé é féin. Sílim gurbh éigean dó dul go dtí an dochtúir".

- Eochairfhocail eiseamláireacha (m.sh. dochtúir, altra, plástair, leigheas, instealladh, ospidéal, seomra feithimh, teocht).
- Ná déan dearmad labhairt faoi mhothúcháin a bhíonn againn i gclinic an dochtúra.
- Sainmhúnlaigh an script, m.sh. "Is mise an dochtúir. Déanfaidh an leigheas seo biseach duit".

Gníomhaíochtaí Struchtúrtha Laistigh agus Allamuigh

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don forbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf

Deir Simon

Conas é a imirt: Glacann duine amháin páirt 'Simon' agus is imreoirí iad na daoine eile go léir. Insíonn Simon do na himreoirí cad atá le déanamh ach ní mór dóibh ach na horduithe a thosaíonn leis na focail 'Simon Says' a dhéanamh. Is féidir leis na daltaí, na múinteoirí nó fiú puipéid a seal a ghlacadh páirt 'Simon' a ghlacadh agus na treoracha a thabhairt.

Orduithe samplacha:

- Léim suas agus síos
- Seas ar chos amháin
- Rith ar leataobh
- Croith lámh le do chara.
- Gread bhur gcosa
- Bualadh bos
- Chuimil bhur mbarraicíní
- Croith do chorp
- Cuir do lámha ar do cheann
- Chuimil bhur srón
- Bí i do staic, díreach mar dhealbh
- Déan an mháirseáil ar an mball
- Déan fiodrince timpeall

*Nuair is féidir le páistí treoracha a leanúint a ghabhann le haon gníomh amháin, is féidir leat iarracht a dhéanamh ansin cuir leis sin aon ghníomh amháin eile, m.sh. 'Buail do bhois agus ansin cuimil do shrón.'

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don forbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- [birth-to-3 http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf](http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf)

Cluiche Soilse Tráchta

Conas é a imirt: Iarr ar na daltaí tosú ag aon taobh den chlós/gairdín/seomra.

- Ar an ordú '**GLAS**' ritheann na páistí chomh tapa agus is féidir leo timpeall an chlóis/an tseomra.
- Ar an ordú '**BUÍ**' déanann na páistí an luas moillíú go sodar/bogshodar.
- Stopann na páistí ar an ordú '**DEARG**'.

Tabhair orduithe go randamach ionas go gcoinníonn na daltaí a n-aird!

Conas an cluiche a athrú:

- ✓ Bain úsáid as cártaí daite in ionad orduithe briathartha
- ✓ Úsáid focal/pictiúir eile chun luas na gluaiseachta a chur in iúl m.sh. 'seilide', 'giorria'
- ✓ Cluiche Seinteoir DV Danna: Aimsíonn na daltaí spás agus athraíonn siad na gluaiseachtaí de réir treoracha a bhaineann le feidhmeanna seinnteoir DV Danna. Mar shampla:
- ✓ Cnaipe ar aghaidh = rith chun tosaigh
- ✓ Cnaipe siar = siúl droim ar ais
- ✓ Cnaipe seimh = siúl chun tosaigh
- ✓ Cnaipe eistealgthe = léim suas
- ✓ Cnaipe sosa = stad

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don forbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- [birth-to-3 http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf](http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf)

Cén t-am é a Mhic Tíre?

Conas é a imirt: Glacann dalta amháin páirt an 'mhic tíre' agus an chuid eile daoibh, is iad na 'caoirigh' iad. Seasann an mac tíre ag aon taobh amháin den chlós / ghairdín / seomra agus a dhroim casta leis na caoirigh.

- Glaonn amach na caoirigh 'Cén t-am é a Mhic Tíre?'
- Casann an Mac Tíre timpeall chun aghaidh a thabhairt orthu agus glaonn sé amach uair ar leith (m.sh. a 2 a chlog).
- Ansin tógann na caoirigh an méid céimeanna céanna leis an am sin (is é sin le rá 2 chéim).
- Ansin casann an Mac Tíre timpeall arís agus glaonn amach na caoirigh 'Cén t-am é a Mhic Tíre?' den athuair.
- Nuair a thagann na caoirigh gar don mhac tíre, glaonn sé amach 'am dinnéir' agus cuireann sé ruaig orthu ar ais iad go dtí an líne tosaigh (a bpluais!).
- Má ghabhtar caora, is eisean nó ise an Mac Tíre ansin

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don forbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- [birth-to-3 http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf](http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf)

Siúl Ainmhithe

Conas é a imirt: Iarr ar na daltaí plé a dhéanamh ar an gcaoi a ngluaiseann ainmhithe éagsúla:

- Coinín - mearphreabadh a dhéanamh ach dul síos ar do ghogaide agus ansin léim suas in airde de phreab
- Cangarú - léim leis an dá chos le chéile
- Nathair - ar do bholg agus ag crúbadach mar chománlach
- Béar - ag crúbadach ar do cheithre boinn
- Lig ort gur cineálacha éagsúlacha de dhineasár tú
- Glac suímh / gluaiseachtaí éagsúla de réir mar a ordaíonn an ceannaire

Nodanna:

- ✓ Méadaigh an fad nach mór do na daltaí bogadh
- ✓ Méadaigh an méid ama nach mór do na daltaí gach aon suíomh a choinneáil
- ✓ Déan nasc le cineálacha éagsúla de shiúl ainmhithe
- ✓ Bíodh Cluichí Oilimpeacha ainmhithe nó paráid ainmhithe agaibh

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don fhorbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- [birth-to-3 http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf](http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf)

Cúrsa Bacainní

Conas é a imirt: Cruthaigh cúrsa bacainní ag baint úsáide as trealamh súgartha lasmuigh / laistigh.

Úsáid gluaiseachtaí éagsúla leithéidí an siúl, agus a bheith ag léim, ag dreapadh, ag lámhachán, ag caitheamh rudaí agus ag fanacht ar do chothrom.

Samplaí:

- Dreap suas an sleamhnán
- Siúil síos an staighre
- Siúil ar na barraicíní feadh líne
- Léim thar mata
- Caith mala pónairí isteach i mbuicéad
- Téigh ar scútar faoin bhfráma dreapadóireachta

Smaointe Breise:

- ✓ Déan é a oiriúnú le déanamh taobh istigh, ag baint úsáide as puball, tollán, cathaoireacha agus táblaí ar féidir dul fúthu ag lámhachán.
- ✓ Iompar rud éigean timpeall an chúrsa bacainní.
- ✓ Bailigh 'Ábhair Chiste Fionnta' cosúil le malaí pónairí le linn an chúrsa constaici
- ✓ Bain triail as ciorcaid trí limistéar a chur ar fáil chun gluaiseacht ar leith a dhéanamh go dtí am an athraithe m.sh. ag léimt ar an láthair nó ag seasamh ar aon chos amháin.
- ✓ Bain úsáid as téama cosúil le bheith i do spaire, i do ninja, san fhoraois nó faoin bhfarraige.
- ✓ Bain úsáid as an gcomhaireamh síos 5,4,3,2,1 chun tús gach seal a chur in iúl.

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don fhorbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- [birth-to-3 http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf](http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf)

- ✓ Spreag na daltaí chun labhairt faoi na rudaí a rinne siad chun a gcuid abairtí a fhorbairt ag úsáid briathra san aimsir chaite. D'fhéadfadh sé tacú leis seo grianghraif de na páistí a chríochnaíonn an cúrsa constaicí a ghlacadh.

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don fhorbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- [birth-to-3 http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf](http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf)

Cluiche Sailéad Torthaí

Conas é a imirt: Suíonn na daltaí síos i gciorcal agus tugtar pictiúr de 'thorthaí' dóibh. Glaonn an ceannaire amach ainm toraidh agus caithfidh an bheirt daltaí sin a áiteanna a mhalartú m.sh. Má dheir an ceannaire 'bananaí', athraíonn an bheirt daltaí a bhfuil na bananaí acu a suíocháin.

Caithfidh gach duine malartú má dheir tú "Sailéad Torthaí".

Chun an ghníomhaíocht seo a athrú le bheith níos deacra, más gá:

- ✓ Méadaigh lón na 'dtorthaí' a nglaoitear amach, m.sh.
 - Luaih 2 thoradh dhifriúla agus caithfidh na daltaí sin a áiteanna a mhalartú lena chéile (m.sh. "bananaí agus oráistí").
 - Luaih 3 thoradh dhifriúla agus caithfidh na daltaí sin a áiteanna a mhalartú lena chéile (m.sh. "bananaí, oráistí agus úlla").
 - Is féidir leat an cluiche seo athrú le bheith níos deacra ach fáil réidh leis na pictiúir agus féachaint an féidir leis na daltaí cuimhneamh ar a dtorthaí féin. Nó, de mhalairt air sin, d'fhéadfá na pictiúir a mhalartú tar éis cúpla babhta ionas go mbeidh orthu éisteacht chun mír dhifriúil a chloisteáil.

Smaointe bunaithe ar thaighde ar chéimeanna forbartha na súgartha agus ar thábhacht na súgartha don fhoghlaim agus don forbairt araon Féach thíos le haghaidh níos mó eolais:

- <https://www2.hse.ie/wellbeing/child-health/your-child-learning-through-play/>
- <https://www.zerotothree.org/resources/series/the-development-of-play-skills-from-birth-to-3>
- [birth-to-3 http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf](http://www.ncca.biz/Aistear/pdfs/Guidelines_ENG/Play_ENG.pdf)